

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileo \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inopozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-1925) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

GOSPODARJI NAMERAVAJO ZOPET POREZATI MEZDE.

Na ta način mislijo rešiti vprašanje nadprodukcije.

Nadprodukcija je tukaj. Kaj pa je nadprodukcija? Izdelanega je več blaga in tega blaga je več na trgu, kot je zanj kupcev. Kadar nastanejo take razmere, je treba znižati produkcijo, kajti če se to ne zgodi, se lahko zniža cena produktom, kar pomeni za posedujoči razred manj dobička, ali celo izgubo.

Včasih so vprašanje nadprodukcije reševali na ta način, da so zaprli tovarne, delavcem so pa rekli, da naj si poiščejo delo drugje. Ščasoma so se finančni in industrijski gospodarji naučili, da je reševanje vprašanja nadprodukcije na ta način zanje izguba. In tako so si omislili nov način reševanja tega vprašanja, pri katerem so žrtve le delavci.

Zato nastane vprašanje, kdo bo prihodnja žrtev za tekstilnimi delavci? Ti delavci so bili izbrani, da bodo prvi položeni na žrtvenik molohe-kapitalizma kot daritveno jagnje. O tem ni dvoma, da za tekstilnimi delavci ne pride na vrsto druga delavska stroka, ako se ne zgodi čudež in se odpre trg za produkte.

Lansko jesen so se vršile volitve pod sugestijo: "Izvolite Coolidge predsednikom, in vrnili se bodo dobri časi!" Tako so govorili zastopniki velebiznisa in velefinanc. Ljudstvo je verjelo in izpolnilo željo teh zastopnikov. Ampak dobri časi, ki so bili obljubljeni, so že minili, ali se pa bližajo tisti točki, da vihrajo zopet od nas, ko jo dosežejo.

Kaj mogoče še ni bilo dobrih časov? Armada brezposelnih delavcev je še velika. Po vseh industrijskih središčih hodijo delavci od tovarne do tovarne in vprašujejo za delo. Od nikjer ne pride vest, da delavci primanjkujejo. Ali se bližajo slabi časi, preden so napočili dobri? Zdi se, da je tako.

Ako hočejo delavci izvedeti, kakšna bodočnost se jim obeta še v letošnjem letu, morajo včasih pogledati kapitalistične liste, v katerih industrijski kapitani in finančniki izrekaajo sodbo o gospodarskem položaju, ki so ga sami ustvarili kot predstavniki kapitalističnega gospodarskega sistema.

"Iron Age", trobenta jeklarskih baronov, prerokuje v razumljivih besedah, kaj je pričakovati od sedanjosti in kaj od bližnje prihodnosti. List meni, da občutljivi jeklarski barometer pada. Splošna mera kupovalne moči konzumentov ne bo dosegla najvišje točke, ki se je dosegla v letih 1923 in 1924. Produkcija je narasla prehitro in zahteva se, da se izravnava vrši nizdol in sicer v premožu, jeklu itd. Povprečni zaslužek delavcev v mesecu januarju se je znižal. Zdi se, da se zadnji zmerni padec izvrši mogoče koncem meseca junija.

Delavci, ali razumete te besede glasila jeklarskih magnatov?

Jasne so! Prav razumljivo pripovedujejo, da je nadprodukcija tako velika v jeklu in premožu, da bo treba gledati na izravnavo nizdol. To pomeni, da se profiti jeklarskih baronov ne smejo znižati, ker je preveč jekla in premoga na trgu, ampak znižati se morajo mezde rudarjev in jeklarskih delavcev, nakar sledi znižanje delavske mezde pri drugih delavskih strokah. Tri črke "itd." pomenijo namreč vse druge delavce, ki naj pri znižanju mezde pridejo na vrsto drug za drugim. Nobene besede ni nikjer zapisane, da je treba znižati cene.

Gospodarji so dobrosrčni ljudje in zato privoščijo delavcem, ki jim s svojim delom gromadijo njih premoženja, da nosijo butaro gospodarske depresije.

In zmerni padec bo prišel v mesecu juniju. Tudi te besede so jasne. Tovaren ne bodo zaprli, ampak produkcija se bo zopet omejila, preden bo dosegla višek izza leta 1923 in 1924. Ako se produkcija omeji, tedaj se bo pričelo krčiti število delavcev, ki delajo, na nasprotni strani se bo pa višalo število delavcev, ki so brez dela.

In to je razumljivo! Stavbinska obla bo nekoliko oživila spomladi. Gradili in popravljali bodo ceste. Razne velike konstrukcije kot mostovi, jezovi, naprave za umetno namakanje zemlje bodo tudi oživele. Naročila na jeklo, stavbinski material kot cement, kamen, opeko, apno, les itd. se bodo nekoliko pomnožila zdaj spomladi, v mesecu juniju bodo se pa znižala in v aprilu do konca leta.

RAZNE VESTI

ZNAMENJA BOLNE CLOVE-SKE DRUŽBE.

Banditje so imeli zopet svoj dan.

Chicago, Ill. — Šest banditov je pri dveh ropih, izvršenih po dnevu, odneslo v draguljih in zlatnini deset tisoč dolarjev in v gotovini \$1.800.

Štirje tolovaji so oropali draguljarno Joseph Willimovskega na Blaislandski avenuji.

Dva tolovaja sta ustavila avtomobil, v katerem je sedel Allen Siplov, tovarnar za izdelovanje obleke. Petal se je na banko za \$1.800, ki sta mu jih odvzela.

St. Louis, Mo. — Pet oboroženih banditov je vstopilo v prostore Mound City Trust kompanije. V prostorih je bilo od dvajset do pet in dvajset uslužbencev in klijentov, ki so stali razstreseno v prostorih.

Banditje so hkratu vstopili skozi troje vrata. En tolovaj je ostal na straži, štirje, oboroženi s samokresi in lovskimi puškami s prikrajšanimi cevmi, so pa gonili uslužbence in klijente kot ovčarji pa ovčjo čredo. Uslužbeni in klijenti so stopali ponižno in pohlevno, da se jim ne bo kaj zalega pripetilo. Nagnali so vse v zadnjo sobo, nakar so openili banko in odnesli dvajset tisoč dolarjev.

Šesti bandit je sedel v avtomobilu in ko so banditje prišli s plenom, ga je poglal.

Zdaj se je tudi življenje vrnilo v uslužbence in klijente. Zra-stel jih je celo pogum in eden izmed uslužbencev je oddal dva strela v zrak, da prikljče policijo.

Od banditov je samo vodja imel masko na obrazu.

New York, N. Y. — Dva bandita sta oropala prodajalca vozniških listov podulčne železnice na postaji Hubert Point. Po izvršenem ropu sta postala tako konfuzna, da nista mogla najti izhoda. Pozvala sta prodajalca Oscar Swiedberga, ki je seveda ubogal. Odnesla sta \$160.

NEZGODA NA ŽELEZNICI CINCINNATI & SOUTHERN.

Dve osebi mrtvi, lokomotiva v jarku.

Danville, Ky. — Osební vlak je pri Helenwoodu skočil raz tir. Lokomotiva in voz za prtljago sta se preukucnila v jarek. Strojovodja in kurjač sta bila ubita. Od potnikov ni bil nihče poškodovan, ker se vozovi niso preukucnili.

METEOR PADEL V KALIFORNII.

Veliko ljudi je bilo priča te naravne prikazni.

San Francisco, Cal. — Velik meteor je padel na severni strani mesta. Vse nebo je zazarelo, kakor da leti ogromna raketa. Veliko ljudi je videlo to naravno prikazen. Oddaljenost se ni dala oceniti.

Verski ljudje so videli seveda v meteorju božje znamenje.

72-LETNI STARČEK POROČIL 13-LETNEGA DEKLETA.

Columbia, Ky. — Dva in sedemdeset let stari Solomon Statts je poročil trinajst let staro Rose Sennet. To je Statsova tretja ženitev, ki ima starejšo pravnuke, kot je njegova nevesta.

Taka ženitev je mogoča samo v Ameriki, v deželi vsakovrstnih dogodkov.

Senat je zavrgel resolucijo o svetovnem sodišču.

Washington, D. C. — Stari senat je pokopal resolucijo za vstop Amerike v svetovno sodišče v Haagu tik pred zaključkom v sredo. Senator King iz Utaha je predlagal, da se vzame resolucija na dnevni red. Na predlog senatorja Mosesa je bila resolucija "potožena na mizo", z drugimi besedami vržena v koš.

COOLIDGE PODPISAL POVIŠANJE PLAČ KONGRESU.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je v sredo predpoldne podpisal 72 novih zakonov, resolucij in drugih ukrepov, katere je sprejel 68. kongres zdaj, ko je pred zaključkom. Med temi zakoni je tudi ukrep, ki določa, da se povisa letna plača kongresnikom in senatorjem na \$10.000.

GONJE NE BO!

Tako izjavljajo uradniki državnega departamenta.

Washington, D. C. (F. P.) — Uradniki državnega departamenta izjavljajo, da ni bil križar "Cleveland" zaradi tega odpisani na mesto indijanske revolte v republiko Panamo z ameriškim poslanikom South na krovu, da ustrahuje Indijance v prilog panamskemu režimu. Oni pravijo, da poslanik zaradi tega odhaja na lice mesta, da se prepriča o preiskavo, ako je res ameriški odkrivalatelj, ki je nedavno privedel število belopoltnih Indijancev v Panamo, razvil ameriško zastavo v Panami in podžiga Indijance k revolti.

POTENCIRANA VERSKA BLAZNOST.

Los Angeles, Cal. — Petdesetletni kovač Bell Pendleton si je domisljal, da mora podati mra. Aimes Semple McPerson, pridigarici v templju Angelus, "božji poljub". Pridigarica ni hotela nikčesar ališati o takem poljubu in kovač ji je zagrozil, da požene tempelj v zrak.

Kovač je pisal pridigarici o krog petdeset pisem, v katerih ji je razložil, da je neko jutro sedel metalu na njegove usta, ko je bil v Cheyenne Wellsu, Colo. ob dveh zjutraj in ga poljubil. Pri tem poljubu mu je dal navodila, da ta poljub odda mra. McPerson, katere pridige dosežejo Colorado po radiju.

Policija je aretirala kovača v St. Josephu, Mo., in ga oddala v psihopatično bolnišnico.

DRUŽINSKA DRAMA KONČALA S SAMOKRESOM.

Chicago, Ill. — Jacob Harmes je bil silno jezen, ker je njegova žena vložila tožbo za zakonsko ločitev in jo dobila. Po zakonski ločitvi je nekaj časa lazil za njo in ji prigovarjal, naj se zopet pobota. Njegova žena pa ni hotela nikčesar ališati o stvari, kar je Harmes še bolj razkačilo. Vtknil je samokres v žep in šel k nji na dom. Komaj je vstopil v njeno stanovanje, je oddal nanjo tri strele. Po izvršenem napadu je nameril samokres sebi v glavo in sprožil. On je oblešal mrtev na mestu, njegovo ženo so pa težko ranjeno prepeljali v bolnišnico.

ŽENA JE OKAMNELA.

Iowa City, Iowa. — Mrs. Mary McCormick iz Charitona je umrla v univerzitetni bolnišnici na bolezen, ki je zelo redka prikazen. Pokostenje njenega telesa je pričelo pred šest tedni in njeno telo je bilo trdo kot kamen ob času njene smrti. Njena usta so bila zaprta, tako da ni mogla uživati hrane. Umrla je valed lakote.

DVE LETI JE MOLČALA V KONGRESU.

Washington, D. C. — V pravkar zaključenem 88. kongresu je bila kongresnica, ki ni izpregovorila niti ene besede v zbornici ves čas dveletnega zasedanja. To je mra. Mae E. Nolan iz San Franciscu, Cal., ki je bila edina ženska v 68. kongresu. V teku svojega službovanja je predložila le tri ali štiri predloge manjšega pomena. V prihodnjem kongresu sta dve ženski: mra. Florence Kahn tudi iz San Franciscu in mra. Mary T. Norton iz New Jersey, obe republikanki.

Potres v Kanadi se ponavlja.

Montreal, Que., 5. marca. — Potresni sunki ob reki St. Lawrence, ki so se prvič pojavili zadnjo soboto zvečer, se še ponavljajo. Z vladne postaje Cape Salmon, 90 milj pod Quebecom, je prišla včeraj sledeča brzogovna vest: "Zemlja se stresne vsake štiri ure. Ljudstvo je zelo razburjeno."

PREDLOGA ZA STERILIZACIJO PREDLOŽENA.

Springfield, Ill. — Poslanec John W. Gibson iz Chicaga je predložil državni zbornici predloga za sterilizacijo idiotov, epileptikov, slaboumnih in kriminalcev iz navade.

O izvajanju zakona bo odločalo pet zdravnikov. Prizadeti se bo lahko pritožili proti odloku na okrožno sodišče. Priziv lahko vložijo bližnji sorodniki prizadetega, ali pa njegov varuh.

Taka postava je uvedena v

ZDRAVSTVENO STANJE V CHICAGU.

Chicago, Ill. — Zdravstveni departament poroča, da se je zdravstveno stanje prebivalcev v letu 1924 izboljšalo. Že leta ni umrlo tako malo dete v enem letu. Mera je 78.8 na tisoč. Najnižja prejšnja mera je bila 86.5 v letu 1922. V teku 57 let ni umrlo tako malo oseb za davico kot lani.

Ljudska zavest se je tudi zbudila. Lani je bilo poročenih 31.000 slučajev spolne bolezni, medtem ko je bilo v letu 1923 naznanjenih le 18.000 slučajev. Poročilo pravi, ako se bo stvar tako razvijala tudi v bodočnosti, bodo te vrste bolezni kmalu pod kontrolo.

Tudi starši so bolj pridno sodelovali pri blagostanjkih napravah za otroke v šolah.

Poročilo zdravstvenega komisarja predočuje lepe uspehe, ki jih je dosegel vsak oddelek zdravstvenega departamenta, in povdarja, zakaj so mleko, voda in druge živila dobra, da se ni bati, da služijo za prenašanje bolezni.

TAKO JE, AKO LJUDJE NISO NAVDUŠENI ZA STVAR.

St. Paul, Minn. — (F. P.) — Plutokracija se je trudila po svojih zastopnikih, da je bilo zgrajenih veliko državnih orožarn. In te orožarne so gradili v naglici, ki so pa ostale prazne, ako niso služile plesom, konvencijam in drugim družabnim prireditvam. Popravil jih ni nihče in posledica je bila, da so pričele počasi razpadati. Strehe so dobile luknje, okna so ubita, stene trohne. Te orožarne so posledica svetovne vojne. Zdaj je pa legislatura izvedela iz raznih resolucij, ki jih je prejela iz raznih krajev, da so orožarne potrebne popravila.

KOMPANIJA JE ŽE OPRANA.

Sullivan, Ind. — Mrliški oglednik William M. McGrew je izjavil, da uradniki City rudnika niso zakrivilili zločinakega zamorenja, dasi je v tem rudniku eden in petdeset rudarjev izgubilo življenje. Mrliški oglednik je nato priporočil, da se naj še dalje preiskuje.

A. C. Dally, vrhovni rudniški nadzornik, je izjavil, da ne more dognati pravega vzroka razstrelbe, ker ne more jame natančno preiskati zaradi podsuha.

OSEPNICE V MILWAUKEEU.

Milwaukee, Wis. — Zdravstveni komisar Koehler je odredil, da se morajo vse osebe v mestu, ki še nimajo cepljenih koz, dati takoj cepiti kozo, da se prepreči epidemija osepnic. Od 1. januarja je bilo v mestu 32 slučajev bolezni in šest bolnikov je že umrlo.

ODVAŽALCI ODPADKOV ZAŠTEVAJO POVIŠANJE MEZDE.

Detroit, Mich. — Odvažalci odpadkov, smeti in nesnage zahtevajo, da se jim mezda povisa za dolar na dan. V letu 1921 so prejeli \$6.50 dnevne mezde. Ako se jim zdaj mezda povisa bodo prejeli \$7.50 na dan. Mezda jim je bila znižana. Vpricho sedanje neznozne draginje je njih zahteva upravičena.

Italija javlja, da je Mussolini okreval.

Rim, 5. marca. — Uradni bulletin emfatično dementira vse vesti, ki se razširjajo po inozemstvu glede Mussolinijeve misteriozne bolezni. Bulletin pravi, da Mussolini ni bil operiran in da sploh nima druge bolezni kakor influenco. Roberto Farinacci, tajnik fašistične stranke, izjavlja, da je Mussolini že toliko boljši, da se lahko vsak dan razgovarja z ministri o uradnih poslih.

Klerikalec bi radi razkosali Avstrijo.

Dunaj, 5. marca. — Baron Ferdinand Pantz, vodja separatistov, je naznanil, da bo njegova stranka apelirala na zaveznike, naj revidirajo sentžermansko pogodbo v toliko, da se alpeke province ločijo od Dunaja in postanejo neodvisne. Dunaj pa naj bo svobodno mesto. Separatisti — ki so večinoma klerikali in monarhisti — bi radi na ta način dosegli okončanje svet. Da-

Ali beliš mti pravilno pisi in štati angliške? Naroči si "Slovensko-angliško slovnico", katere je izdal naša knjižnica.

ŽARKOMET

Yes — in God we trust!

Nemci so včasih rekli, da je Bog na strani najmočnejših bataljonov. Američani pa danes pravijo: Bog je tam, kjer je največ zlata.

Dozlej so bili Tirolci prvi ...

Ocel gre samo enkrat na led. Slovenski volčci in stari domovini gredo sedemdesetdesetkrat. Zdaj gredo lahko še v Rim.

Ni bogve kaj.

K. T. B. — Žival ima noge, da hodi. Tudi človek ima noge za hojo. Miza ima noge in stol ima noge, ampak to dvoje ne hodi. Vsaj do danes še nisem vedel, da miza hodi. Meni se je pa tole pripetilo: Naredil sem mizo; dobro mizo za silo iz starih desek. Ko je bila miza gotova, sem jo pustil čez noč na zadnjem porču. Drugo jutro je ni bilo. Izginila je, kakor da je odšla po vseh štirih nogah. Zdaj sem ob mizo in ob vero, da samo ljudje in živali hodijo. Ali je to "olrajt" za tvoj kontest? Ako dobim nagrado, bo saj nekaj odškodnine. — Fr. K. Chicago.

Do tega časa lahko kultura zra-sta do neba.

Geologi so mnenja, da Cleveland leze v jezero. Vsako leto zleze en palec. Čez 400.000 let bo popolnoma pod vodo.

Geologi naj še povedo, da je bil Cleveland pred 400.000 leti pod debelo pločo ledu — pa bo Clevelandčane ravno toliko zanimalo.

Najboljši odgovor.

Dragi K. T. B. — Editor Jerič je zadnjič napisal pol strani. Temu on pravi "poper za Prosveto". Če boš kaj odgovoril, odgovori z eno samo besedo: Bunk! — Neizpovedan grešnik, Chicago.

Sugestija čitateljem.

Ako še kdo trdi, da naš Žarkomet ni vreden svojega imena, s laze. Žarkomet ne meče svojih žarkov samo po kutarskih luknjah in Kazimirjevih kovercih, pač pa posveti tudi v naše stare glave in privleče na dan spomine, med katerimi so nekateri vredni, da jih človek zaupa čitateljem Žarkometove kolone. Vsak čitatelj je gotovo videl ali doživel kaj zanimivega, bodisi veselo ali žalostno zgodbo ali kaj prav smešnega, kar tudi ne škodi. Saj se moramo včasih tudi malo smejeti; ni treba da bi se vedno držali kakor lipov bogee. Trej rojaki in rojakinje, zberite vaše spomine, kdor je doživel kaj posebnega. Zdaj imate priliko. Povejte nam svoje doživljaje, samo glejte, da so resnični. — Nikar ne pišite, da vam "čikne" zato nesejo, ker so petelinčki zaštrajkali. Tukaj "čikne" ponavadi same zaštrajkajo pozimi, medtem ko se petelinčki zvesto drže svojega posla. Neumestno jih je po krivem dožiti, kot smo nedavno čitali v Prosveti. — M. S. Woodward, Iowa.

Dogodek št. 2.

V Trebenčah, pol ure od Cerkna, je živel kmet z napol slepo ženo. Bil je tako pobožen, da je hodil vsak dan k maši, vodil ženo pod pazduho. Dosti kamenja sta prebrala v potok Zapoško, ko sta tako vsak dan krevsala po strmi poti. To je trajalo več let. Mož je prosil "Baga" in vse svetnike za boljši obstanek. Ni ga bilo. Končno je bil prazen hlev, na njivah pa osat in trnje. Premoženje se je vedno bolj bližalo bobnu. Kmet gre k dekanu Jeramu in ga vpraša: "Kako je to? Jaz in moja žena hodiva vsak dan k maši in ne potratim več kot 10 soldov za kruh, premoženje gre pa v nič." — Dekan mu na odvrne pošteno: "Bodi doma in delaj tudi ob nedeljah, če je treba. Molši lahko, kjer je, tudi v hlevu." — Kmet se začudi in se vpraša: "Kaj pa bo z najino dušo?" — Dekan mu odgovori na kratko: "Tukaj si nič in tam ni nič — pet čevljev pod zemljo." — Dekan ni bil pater Koverta, kmet pa tudi ni bil več lenuh. — Andrej Obed, Homer City, Pa.

K. T. B.

Ali beliš mti pravilno pisi in štati angliške? Naroči si "Slovensko-angliško slovnico", katere je izdal naša knjižnica.

Gospodinja, tu je prilika dobiti pravo, Rogersa posrebovane posodo za sladoled, dovolj za dva fanta sladkor, hrano izdelana, skupno s 12 slanimi kroglozgovnega izdelka, moko kot vam je kaša gornja slika, po zelo nizkim ceni. Posoda je narejena iz trpečnega blaga in bo okraske v vaši hiši gosti let. Povzeto se posoda po \$2.50, lezar pa jih bomo mi dali dokler ne pride zaloga po \$2.50. PORUČITE VAŠE NARUČILO DANES in pridobite namo 50c v gostini znamkah na stroške poljudstva, ostalo \$2.00 pa plača le ko prejmete blago na vaš dom. Za poročilo izvedite ali vam vrnemo denar. Naslov je:

